

åter blir föga kostsam, då den lärande lättast vinner sitt ändamål genom att antaga tjänst vid det ena eller andra yrket, och sålunda sjelf kan förvärfva sig sitt uppehälle under lärotiden. Och endast en sådan uppfostran för individer af de bildade samhällsklasserna förmår skänka industrin det anseende, hvilket den ännu i Finland saknar, och hvars frånvaro isynnerhet nedtrycker densamma.

10 **180 ÄR OFFENTLIGHET VID DOMSTOLSFÖRHANDLINGAR I FINLAND TILLÅTEN?**

Saima n:o 5 30.1 1845

Mången, hvilken det är bekant, huru ifrigt man i andra länder fastän ofta förgäfves sträfvat att vinna offentlighet vid rättegångar, och som känner den gängse seden i eget land, lär med oss hafva ansett det för afgjord sak, att lagen skulle förbjuda hvar och en till målet icke hörande person tillträde till en domstolsförhandlingar. Man må lemna
20 gagnet af denna lagskipningens offentlighet derhän. Man må med Engelsmän och Fransoser erkänna den vara ett nödvändigt vilkor för rättvisans lagenliga handhafvande, eller med Preussens provincialständer och kyrkosynoder besluta, att så väl dylika församlingars vota som domstolars förhandlingar böra begravas i djupaste mörker. Frågan har dock sitt intresse, betraktad endast från synpunkten af i detta afseende bestående lag.

Man finner härom i det lärorika arbetet »Bidrag till den Svenska Samhällsförfattningens Historia»¹ följande afgörande yttranden.

»Hela tingsmenigheten egde i öfrigt närvara vid Tinget eller ovilkorligen till det minsta, såsom dess representanter, ett visst antal män från
30 rättssamfundens mindre fördelningar: i motsatt fall var det ej »laga Ting.» Domaren hade alltså ej någon domsrätt annorledes än i närvaro af rättssamfundet. Det skulle åhöra och vittna, hvad gjordt var å Tinget, och vid alla ting, så väl som ock vid domstolarne i städerna, var rättegången alltså *offentlig*.

Och uti en härtill fogad not tillägger författaren:

»Offentlighet är ostridligt ännu i dag en grundsats för svensk
40 *muntelig* rättegång vid hvarje domstol, som antingen så väl undersöker som dömer eller blott undersöker, och således äfven vid Hofrätten för de mål, densamma såsom första instans upptager.

¹ Denna Hr. Professor J. J. Nordströms lika lärda som lärorika skrift är af art, att med nytta och nöje kunna läsas äfven af andra än lagkunnige män. Väl kan dess stora värde rätt uppskattas endast af vetenskapsmannen, och det har äfven i Sverige vunnit ett erkännande, som kanske ingen vetenskaplig produkt af Finsk man egt alltsedan Porthans och Calonii tider. Det är oss bekant, att det äfven i Tyskland blifvit känt af dem, som egnat sin kärlek och sina studier åt den Germaniska rätten, hvilken derstädes länge nog blifvit unnaskymd af den Romerska. Annat kan icke heller väntas af den första och enda omfattande Svenska Rättshistoria: och det är smickrande för nationalstoltheten, att sålunda se Finlands invånares
50 tacksamhet bevisad för den skänk af Svenska lagstiftningens fördelar. Finland ärfv från föreningen med Sverige. Men oberoende af dess lärda vetenskapliga värde, har detta arbete äfven genom dess enkla anordning och klara framställningssätt blifvit läsbart för hvarje bildad. Det tillfredsställande att få erkänna detta och i Hr. Nordströms arbete återopa en af de få produkter, som åt den större allmänheten lemna någon kännedom om verksamheten vid landets Universitet. Också finnes näst landets historia ingen litteratur, som för denne allmänhet bör ega ett högre intresse, än en framställning af »samhället sådant det visar sig i lagarne och såsom det -- uti och jemte dem utvecklats sig på sin egendomliga rot.»

Detta följer af den historiska utvecklingen, och ingen lag finnes, som bjuder slutet dörr för domssal, der ransakning föregår, då man undantager vissa bestämda fall, för hvilka offentliga sedligheten fordrar en afvikelse från regeln, men hvarigenom och sjelfva regeln å nyo bekräftas. Undersökningen bör vara lika offentlig som domen och straffet. Man dömde fordom under öppen himmel; man flyttade sedan för bekvämlighets skuld under tak – det är allt. Stadslagen talar om rätten som satt på torget, och ännu i sednare hälften af 18:de seklet satt i Tyskland i Klettigan den Kejsrerliga landrätten på Rhenbryggan vid Kajserstuhl till doms, och egde för köld eller regn endast då begifva sig under tak, om på Wäbelns tillfrågan: finnes någon här som icke har det rätta lika kärt under tak som på det vanliga domstället? ingen förklarade sig deremot. I England betäcker sig än domaren, då han afkunnar domen.»

Detta är väl sagdt om Svensk domstol i allmänhet, men den noggranne författaren skulle säkert gjort unnantag för domstolarne i Finland, om ett sådant vore af lag stadgadt. Man bör således kunna anse för afgjordi, att ingen lag förbjuder någon anständig ähörare närvara vid hvarje domstols i landet förhandlingar, vid hvilken »*muntelig*» rättegång föres. Denna domstolarnes offentlighet må nu anses nödvändig eller icke, det är likväl af intresse att veta, att samma offentlighet, som mångenstädes ännu blott utgör ett föremål för fromma önsksningar, – de jure finnes i fäderneslandet.

Talrika anmärksningar och undersöksningar, af lika allmänt intresse och likaså viktiga för upplysande af landets lagstiftning som den anförda, innehållas i här omnämnda arbete, ur hvilket vi äfven framdeles skola anföra ett och annat, hvarigenom kanske landets lagfärne man kunde uppmanas att någon gång med bidrag af sina pennor illustrera Tidningarnes spalter. Det vore t. ex. artigt att erfara, hvilken åsigt en underdomare hyser uti ifrågavarande fall, och huruvida han vid ett besök i domsalen af opåkallade ähörare vore sinnad att afvisa dem eller icke. Ty säkert är, att man i allmänhet ansett ett sådant besök otillåtligt, antingen nu denna föreställning uppstått genom domarens tillgöranden eller småningom blifvit en följd af allmänhetens likgiltighet för domstolarnes förhandlingar.

181 SKOLLÄRARES LÖNEFÖRMÅNER.

Saima n:o 6 och 7 6. och 13. II 1845

I.

En af landets Tidningar omtalade Saima till »näpst,» huru skollära-
renas i landet löner blifvit fördubblade. Denna förklaring reproduce-
rades i Svenska Tidningar med beundrande förvåning och med före-
bräelser för Sveriges lagstiftare, hvilka ännu icke tänkt på de trälade
skolmännernas anständiga försörjande, under det att dessa nu på
denna sidan Bottenhafvet blifvit så frikostigt omhuldade. Samma
Finska Tidning har väl sednare på sätt och vis återtagit den falska
uppgiften, och vi kunde lemna saken derhän, om påståendet icke
vunnit en större offentlighet än dess återtagande. En sändare har
dessutom genom benäget meddelade upplysningar gifvit en särskild
anledning till frågans upptagande; och Red. betraktar det som en pligt,
att, så mycket i dess förmåga står, belysa isynnerhet läroverkens
förhållanden vill och sanningen likmätigt söka ådagalägga, huru föga